

DE VLAAMSE MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Beslissing voorkeursvariant voor ombouw A12/N177 in Aartselaar en Wilrijk-Zuid

Het Agentschap Wegen en Verkeer onderwierp, in kader van de ombouw van de A12/N177, drie voorkeursalternatieven aan een project MER-onderzoek, een MKBA-analyse en een tunnelveiligheidsonderzoek. Voor de drie voorkeursalternatieven werden ook plannen en visualisaties opgesteld. De Vlaamse Regering beslist over het voorkeursalternatief op basis van deze onderzoeksresultaten.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Weginfrastructuur en -beleid.

In de lijst van “Grote projecten” van het Regeerakkoord 2019-2024 staat de “Ombouw A12 tot autosnelweg” opgenomen.

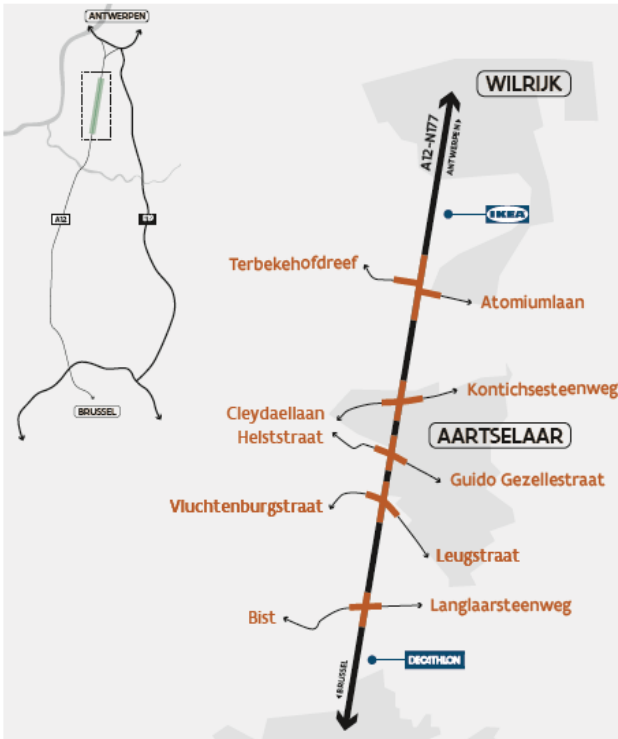
B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het advies van de Inspectie van Financiën van 8 januari 2024.
Het begrotingsakkoord werd verkregen op 5 februari 2024 .

2. INHOUD

De A12/N177 telt vandaag tussen het viaduct van Wilrijk (noord) en de insleuving in Boom (zuid) vijf lichtengeregelde gelijkgrondse kruispunten. Alle vijf deze kruispunten komen, sinds het begin van de lijst met gevaarlijke punten, elk jaar terug en scoren zeer hoog in de prioriteitscore. Deze kruispunten hebben scores gekend van meer dan 100. Ook op de meest recente lijst van 2023 staan een aantal kruispunten hoog. In deze lijsten worden enkel ongevallen met gewonden en dodelijke slachtoffers opgenomen, daarnaast gebeuren er nog heel wat ongevallen met enkel blikshade.

//

Ondanks alle inspanningen van AWV (aanleg extra opstelstroken, aanpassingen lichtenregelingen, herinrichting kruispunten, ...) blijven er veel ongevallen gebeuren. Alles wat kon worden aangepast op gelijkgronds niveau is uitgevoerd.

Het projectgebied strekt zich uit over een segment van ongeveer 3.300 meter en is gelegen op het grondgebied van de gemeente Aartselaar en het district Wilrijk (van de stad Antwerpen). Het project doorsnijdt binnen dit segment voornamelijk bedrijfsgebieden die een ontsluiting vinden via de parallel lopende N177.

Het belangrijkste doel van de herinrichting van deze vijf kruispunten van de A12 is het substantieel verbeteren van de kruispunten op het vlak van verkeersveiligheid en doorstroming. Het is eveneens noodzakelijk om na te gaan wat de secundaire doelstellingen zijn van de ombouw van de A12, zowel op bovenlokaal als lokaal niveau en voor alle modi en de oplossingsrichtingen hierop af te stemmen. Verder dient de barrièrewerking van de A12 voor fietsers en voetgangers verkleind te worden.

Vanuit de gewenste inrichting van de A12 conform haar huidige statuut als primaire weg, vanuit diverse visiedocumenten, vanuit de gekende knelpunten (o.a. lijst gevaarlijke punten, geluids- en luchtkwaliteit) en vanuit de bekommernissen van diverse organisaties zoals scholen en bedrijven, bewoners en weggebruikers voortkomend uit het participatietraject, werd volgende lijst van doelstellingen bepaald waaraan dit project A12/N177 moet voldoen:

1. Verkeersveiligheid:

- a. Algemene verkeersveiligheid verbeteren
 - i. Aantal verkeersongevallen drastisch reduceren
 - ii. Geen zwarte kruispunten meer op de A12
 - iii. Leesbaarheid van de A12/N177 verbeteren
 - iv. Beperken van de ernst van de ongevallen
 - v. Zoveel mogelijk kruispunten compact en conflictvrij maken
- b. Verbeteren verkeersveiligheid voor de actieve weggebruiker
 - i. Scheiden van gemotoriseerde en actieve weggebruikers
 - ii. Kruispunten maximaal conflictvrij uitwerken
 - iii. Veilige oversteek van N177
 - iv. Verhogen van veiligheid aan in- en uitritten van winkel- en bedrijvzones

////////////////////////////////////

Deze twaalf alternatieven onderscheiden zich van elkaar op vlak van:

- Aantal en lengte van de tunnels (met per definitie de A12 in tunnel onder de 3 belangrijkste kruispunten Bist-Langlaarsteenweg, Cleydaellaan-Kontichsesteenweg en Terbekehofdreef-Atomiumlaan)
- Snelheidsregime (70 of 90 km/u op de A12)
- Ligging van de openbaar vervoer- en fietsinfrastructuur (lateraal of centraal)
- Aantal en ligging van op- en afritten (verkeersuitwisseling tussen A12 en N177)
- Kruispuntinrichting (lichtengeregelde kruispunten of rotondes)
- Geen of beperkte afwijking van het Vademecum voor Weginfrastructuur (VWI hoofdwegen) van AWV

Op basis van de resultaten van de milieubeoordeling en ontwerpend onderzoek werden, vertrekkend van de twaalf alternatieven, via combinatie en optimalisatie drie voorkeursalternatieven samengesteld die op hun beurt onderworpen werden aan een milieueffectbeoordeling, evenals aan een tunnelveiligheidsonderzoek en een MKBA.

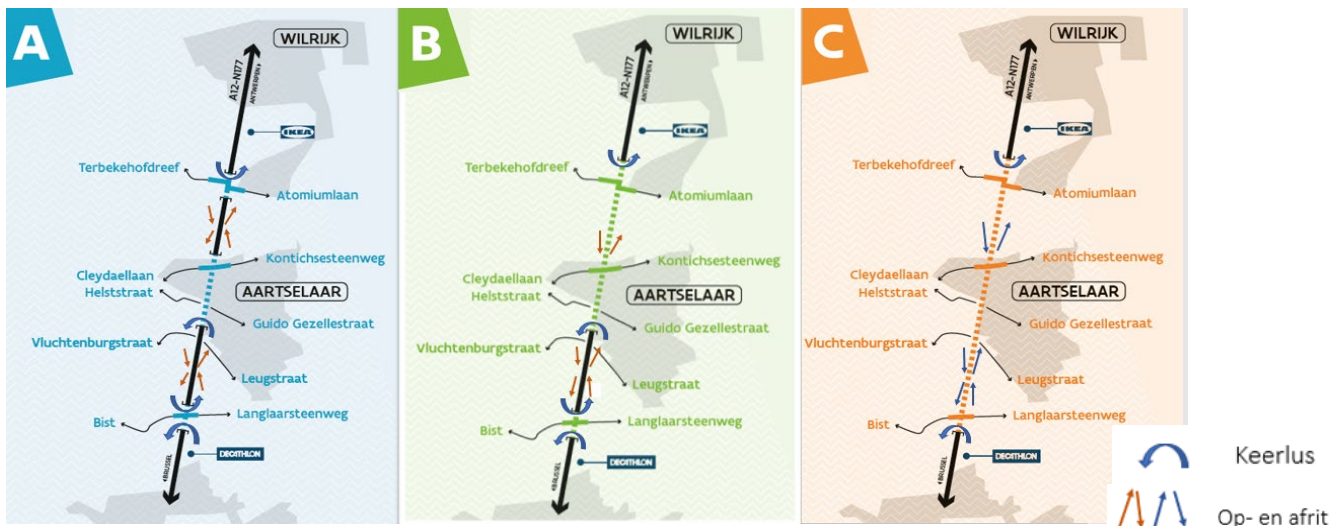
Voor **alle drie alternatieven** worden de belangrijkste kruispunten (hoofdkruispunten) ondertunneld, met name:

- het kruispunt ter hoogte van Terbekehof en Atomiumlaan,
- het kruispunt Cleydaellaan en Kontichsesteenweg en
- het kruispunt Bist en Langlaarsesteenweg.

Bovengronds wordt een volledig conflictvrij kruispunt ingericht voor zowel gemotoriseerd verkeer als de actieve weggebruiker.

Ter hoogte van de zijstraten Leugstraat en Helstraat is enkel rechts in/rechts uit verkeer mogelijk: er is hier geen oversteek over de A12 mogelijk voor gemotoriseerd verkeer. Langs beide zijden van de rijweg is er een dubbelrichtingsfietspad voorzien van drie meter breed.

Alternatief A omvat drie (relatief) korte tunnels onder de drie hoofdkruispunten, alternatief C omvat één lange tunnel over het volledig projectgebied, en alternatief B is een hybride versie van beide, met één lange tunnel in het Noorden en één korte tunnel onder het kruispunt van Bist.

Alternatief A heeft een snelheidsregime van 90 km/u op de A12, een aparte busbaan op de N177 en dubbelrichtingsfietspaden aan beide zijden van de rijweg. Het is het enige alternatief dat twee volwaardige op-en afrittencomplexen heeft. Er zijn ook, waar mogelijk, keerlussen voorzien bovenop het tunneldak. Deze zijn weergegeven op de schematische weergave.

Samengevat:

- Het ontwerp van voorkeursalternatief A is voldoende tunnelveilig waarbij de tunnels ADR categorie A hebben. Om de tunnels voldoende tunnelveilig te maken zijn het minste investeringen en onderhoud aan tunneltechnieken nodig (ten opzichte van de 2 andere voorkeursalternatieven) gezien de kortste lengtes van tunnels. In dit voorkeursalternatief is ook de externe veiligheid bovengronds (ter hoogte van N177 en nabijgelegen bebouwing) voldoende en zelfs beter dan met de huidige infrastructuur in het jaar 2030.
- Het ontwerp van voorkeursalternatief B is voldoende tunnelveilig waarbij de tunnels ADR categorie A hebben (het risico, alhoewel aanvaardbaar, is groter dan in alternatief A: er kunnen meer mensen betrokken zijn bij een calamiteit in een langere tunnel, het evacueren van een langere tunnel is uitdagender dan de evacuatie van een korte tunnel, ..) . Om de langste tunnel in het alternatief voldoende tunnelveilig te maken, zijn alle gekende tunneltechnieken nodig en moeten dus grote investeringen worden gedaan. In dit voorkeursalternatief is de externe veiligheid bovengronds (ter hoogte van N177 en nabijgelegen bebouwing) voldoende en zelfs beter dan met de huidige infrastructuur in het jaar 2030.
- Het ontwerp van voorkeursalternatief C is niet voldoende tunnelveilig, zowel niet waarbij de tunnels ADR categorie A hebben als waarbij ze categorie C hebben. Het ontwerp van voorkeursalternatief C bevat reeds alle gekende tunneltechnieken. Om de tunnel voldoende tunnelveilig maken, zullen dus ook maatregelen op andere gebieden moeten getroffen worden: verkeerskunde, infrastructuur, .. Mogelijkheden zijn het afschaffen van in- en uitritten halverwege de tunnel (dit zijn zones met een grotere kans op incidenten en calamiteiten), het verder verlagen van de maximale snelheid van 70km/u naar 50km/u, het weren van alle categorieën van ADR-transporten door de tunnel, ... Al deze aanpassingen zullen een negatieve impact hebben op de verkeersdoorstroming op de N177 en/of de externe veiligheid bovengronds en/of de herverdeling van ADR-transporten tussen A12 en E19, maar zijn in deze studie niet in detail onderzocht.

C. MKBA

In de maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) worden de welvaartseffecten (kosten en baten) van de alternatieven geanalyseerd vanuit het standpunt van de maatschappij. In de MKBA worden de alternatieven vergeleken met het nulalternatief (= behoud huidige situatie). Dit betreft niet louter financiële effecten (de projectkosten) maar ook directe en externe effecten.

De directe effecten van de alternatieven volgen uit de verschillen in kosten (tijd en monetair) van de verplaatsingen t.o.v. het nulalternatief.

De externe effecten zijn de effecten op het milieu, de natuur en de gezondheid:

- Verkeersveiligheid: een betere verkeersveiligheid zorgt voor maatschappelijke baten. Het verwachte aantal slachtoffers wordt berekend per vervoerwijze door te kijken naar het aantal afgelegde kilometers en het risico per afgelegde kilometer. Op basis van de huidige ongevalsdata, prognoses over het aantal afgelegde kilometers en analyse van het ongevalsrisico in de alternatieven wordt het verwachte aantal ongevallen in de alternatieven bepaald. In de waardering wordt een onderscheid gemaakt tussen dodelijke slachtoffers, lichtgewonden en zwaargewonden.
- Geluidshinder: omgevingsgeluid van verkeer vormt een belangrijk welzijnsprobleem voor de mens is. De voornaamste schadelijke effecten zijn overlast en gezondheidseffecten. De externe effecten van geluid worden berekend a.h.v. het aantal bewoners per geluidsniveau per alternatief op basis van het MER. De geluidshinder wordt vervolgens gemonetariseerd a.h.v marginale externe geluidskosten.

- Emissies (luchtkwaliteit en klimaatverandering): de externe effecten op luchtkwaliteit en klimaat worden bepaald o.b.v. de berekende emissies in het MER en de waarderingen van resp. de verschillende pollutanten en broeikasgassen. De emissies worden voor een deel gecompenseerd door accijnzen.
- Woonkwaliteit: de alternatieven brengen een visuele opwaardering van de omgeving met zich mee die een impact hebben op de woonkwaliteit. De meerwaarde komt tot uiting in de woningprijzen. De MKBA maakt een inschatting van deze waardevermeerdering in functie van het aantal bebouwde percelen in de nabijheid van het projectgebied.

De projectkosten omvatten de investerings- en onderhoudskosten tijdens de levensduur van de aangelegde infrastructuur. De onderhoudskosten van de infrastructuur worden 41% van de investeringskosten verondersteld.

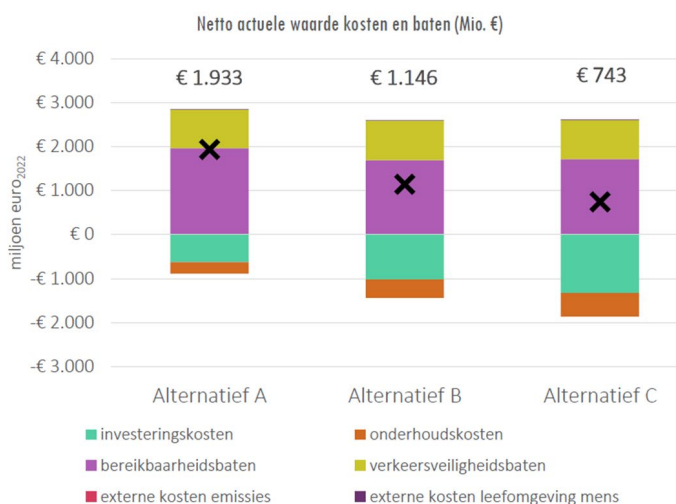
In de resultaten (onderstaande tabel en grafiek) worden alle kosten en baten uitgedrukt in miljoen euro t.o.v. het nulalternatief. Het gaat om de netto actuele waarde van alle kosten en baten, m.a.w. deze zijn teruggerekend naar het basisjaar 2028 volgens de discontovoet.

Aan de kostenzijde zijn de investeringskosten het grootst. Alternatief C heeft de hoogste investeringskost, A de laagste. De onderhoudskosten zijn evenredig met de investeringskosten per alternatief.

Aan de batenzijde vormen de directe effecten (bereikbaarheidsbaten) de belangrijkste baten in elk alternatief. Alternatief A scoort op dit vlak het best door een hogere snelheidslimiet, meer keerbewegingen en uitwisselmogelijkheden tussen A12 en N177.

Ook de verkeersveiligheidsbaten zijn in elk alternatief groot doordat de kruispunten conflictvrij worden gemaakt. In alternatieven B en C zijn de verkeersveiligheidsbaten hoger omwille van een lagere snelheidslimiet op de A12 en N177. De impact van de overige externe effecten (geluidshinder, emissies, woonkwaliteit) is beperkt t.o.v. de overige kosten en baten.

MILJOEN EURO NAW			
T.o.v. nulalternatief			
TOTAAL (baten-kosten)	Alternatief A	Alternatief B	Alternatief C
	1 933 €	1 146 €	743 €
baten/kosten	319%	180%	140%
KOSTEN			
	-884 €	-1 439 €	-1 866 €
investeringskosten	-627 €	-1 020 €	-1 323 €
onderhoudskosten	-257 €	-418 €	-542 €
BATEN			
	2 817 €	2 585 €	2 608 €
bereikbaarheid			
mobilititeit personen en goederen (CS)	1 964 €	1 689 €	1 711 €
externe kosten verkeer			
ongevallen wegverkeer	876 €	895 €	887 €
externe kosten emissies			
emissies verkeer - luchtkwaliteit	-3 €	-2 €	-2 €
klimaat: CO2-emissies verkeer	-37 €	-31 €	-31 €
correctie accijnzen	10 €	10 €	9 €
geluid verkeer	-1 €	11 €	21 €
trillingen verkeer	pm	pm	pm
externe kosten leefomgeving mens			
landbouw	0 €	0 €	0 €
bedrijvigheid	pm	pm	pm
woonruimte	0 €	0 €	0 €
woonkwaliteit	9 €	12 €	13 €
landschap	pm	pm	pm
erfgoed	pm	pm	pm
acheologie	0 €	0 €	0 €
externe kosten natuur			
bodem en water	pm	pm	pm

Voor alle alternatieven zijn de maatschappelijke baten groter dan de kosten, wat wil zeggen dat het vanuit maatschappelijk oogpunt zinvol is om elk van de voorgestelde alternatieven te realiseren.

Als de 3 alternatieven onderling vergeleken worden, levert alternatief A veruit de grootste maatschappelijke meerwaarde: de baten van dit alternatief zijn het hoogst en de kosten zijn het laagst. Per geïnvesteerde euro (kosten), verdient de maatschappij voor alternatief A maar liefst 3,2

weerszijden van de N177 te worden aangebracht, met meer interactie met het andere verkeer tot gevolg. Ook qua milieueffecten scoort deze zeer goed. Deze variante is echter op gebied van interne tunnelveiligheid het meest risicovol en voldoet niet aan het vereiste veiligheidsniveau. Hierdoor is voorkeursalternatief C geen valide keuze.

Voorkeursalternatief A geeft de beste doorstroming en laat een snelheid toe van 90km/u op de A12. Alternatief A heeft ook het voordeel dat er volwaardige op-en afrittencomplexen kunnen gerealiseerd worden tussen de verschillende tunnels.

Voorkeursalternatief B laat een snelheid toe van 70 km/u, geeft een goede doorstroming en biedt een centrale busbaan op het tunneldak ter hoogte van centrum Aartselaar, maar de op- en afrittencomplexen zijn niet volledig ter hoogte van de lange tunnel.

Zowel alternatief A als alternatief B scoren over het geheel positief voor zowel geluid, lucht als leefbaarheid. Aangezien er geen centrale busbaan ligt, creëert alternatief A de minste barrièrewerking in centrum Aartselaar. Tevens scoort alternatief A het beste naar bouwtijd en -overlast toe, gezien de lange duur van een werk een mee te beschouwen element.

Omwille van de kortere lengtes van de tunnels, scoort alternatief A het beste op gebied van tunnelveiligheid. Alternatief B is ook voldoende tunnelveilig maar het risico is wel groter dan in alternatief A ten gevolge van de langere tunnel onder centrum Aartselaar.

Ook voor de MKBA-analyse steekt alternatief A er met kop en schouders boven uit. Per geïnvesteerde euro, krijgt de maatschappij maar liefst 3,2 euro terug.

Gelet op voorgaande argumenten, scoort alternatief A globaal gezien over alle aspecten het beste en daarom wordt voorkeursalternatief A gekozen.

Vooraleer de centrale busbaan volledig uitgesloten wordt, kan er wel nog onderzocht worden of er voor dit alternatief geen optimalisatie mogelijk is zodanig dat deze centrale busbaan alsnog inpasbaar kan zijn.

E. MER PROCEDURE

Het team MER ontving de aanmelding met vraag tot scopingadvies op 28/06/2021. Het eerste scopingadvies werd betekend op 23/11/2021.

Het ontwerp-project-MER werd ingediend bij team MER op 24/10/2023 in functie van een tweede scopingadvies en voorlopige goedkeuring.

Een definitieve goedkeuring van het project MER kan volgen bij het verlenen van de omgevingsvergunning.

F. VERWANTE PROJECTEN

Er zijn op de as A12 tussen Antwerpen naar Boom enkele verwante projecten die dienen te worden vernoemd aangezien deze projecten een interactie hebben met dit project i.h.k.v. verkeershinder.

A12 / N177: Herinrichting Olympiade (N177 / knoop A12 – A112):

- studie : 2024 -2026
- uitvoering: in afstemming met Jan de Vostunnel, vermoedelijk 2031

////////////////////////////////////

worden toegezien op de kostenbeheersing. Een ex-post-evaluatie van de kostenramingen is noodzakelijk en kan leereffecten genereren;

- Ter bevordering van de transparantie dient in volgende iteraties van dit dossier de gedetailleerde kostenraming in bevattelijke tabelvorm te worden samengevat, met een uitsplitsing over de te onderscheiden projectonderdelen en de respectievelijke financiers;
- De bepalingen in het ‘decreet houdende een kader voor grote projecten en programma’s’ (i.c. artikels 3 en 4) dienen gerespecteerd worden voor het verdere verloop van dit dossier;
- Er vooraleer de aanbestedingsprocedure wordt opgestart, een taakstellend budget voor het project wordt goedgekeurd door de Vlaamse Regering, waarbinnen het project dient gerealiseerd te worden.

Aan deze voorwaarden zal worden voldaan bij de verdere uitwerking van het project.

B. ERS- TOETS

De proces- en onderzoekskosten worden opgenomen in de Vlaamse begroting.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

De goedkeuring van de startbeslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

De beslissing voor de voorkeursvariant heeft een impact op de gemeenten Aartselaar, Wilrijk, Schelle, Niel, Hemiksem, Rumst, Boom, De nieuwe infrastructuur wordt aangelegd voornamelijk op grondgebied van de gemeente Aartselaar en in beperkte mate op grondgebied van Wilrijk (Antwerpen). Met de gemeente Aartselaar zullen de nodige afspraken en overeenkomsten worden opgemaakt naar beheer en onderhoud van de groeninrichting, fiets- en voetpaden op gemeentelijk niveau.

Om de nieuwe infrastructuur optimaal te laten functioneren, zijn ingrepen op het gemeentelijke wegennet aangewezen om het verkeer in de omgeving maximaal te sturen naar de nieuwe infrastructuur.

4. VERDER TRAJECT

Het Agentschap Wegen en Verkeer maakt op basis van het gekozen voorkeursalternatief een unieke verantwoordingsnota op.

Vervolgens wordt het voorontwerp technisch verder uitgewerkt om een omgevingsvergunning te kunnen aanvragen en vervolgens een uitvoerder aan te stellen.

Het Agentschap Wegen en Verkeer zorgt voor de nodige verwervingen voor de voorkeursvariant.

Overleg wordt opgezet met de betrokken gemeentebesturen (Aartselaar, Wilrijk en omliggende gemeenten) om milderende maatregelen te nemen in de ruimere regio.

//

